

LANDELIJKE BELANGENBEHARTIGING KBO

RAPPORTAGE DERDE KWARTAAL 2016

Met september als hoogtepunt was het ook in het afgelopen kwartaal weer een drukte van belang bij de KBO. Op al onze speerpunten waren we actief. Om enkele voorbeelden te noemen: we lobbyden (met succes) voor een verbetering van de koopkracht van gepensioneerden, zetten ons in voor een veiliger woonomgeving en het behoud van de blauwe envelop. Verre van een stille zomer dus. In deze rapportage leest u er weer alles over.

ALGEMEEN

Gesprekken met politieke partijen

In augustus 2016 en eerder dit voorjaar voerde de KBO gesprekken met diverse politieke partijen over de verkiezingsprogramma's voor 2017. Dit naar aanleiding van ons in februari gepubliceerde Verkiezingsmanifest. Een half jaar en diverse gesprekken en overleggen verder kunnen we constateren dat onze oproep niet aan dovemansoren gericht is geweest: in de programma's van vrijwel alle partijen (een deel van die programma's laat nog op zich wachten) is er volop aandacht voor ouderen en de onderwerpen die specifiek ouderen aangaan, zoals bijvoorbeeld preventie, vaccinatieprogramma voor ouderen en persoonsvolgende financiering en verpleeghuiszorg. En hoewel een aantal van die plannen, zoals de substantiële verbetering van de koopkracht van ouderen met een klein pensioen, ons beslist aanspreken, zijn we ook kritisch. Het is immers maar de vraag in hoeverre de plannen ook werkelijkheid worden. We blijven de ontwikkelingen dan ook volgen en zullen ons, in aanloop naar de verkiezingen, nadrukkelijk laten horen.

#KBOGELD

Ouderenwerkloosheid

Op 6 juli ging de KBO opnieuw in gesprek met ambtenaren van het ministerie van Sociale Zaken over ouderenwerkloosheid en het actieplan 'Perspectief voor 50-plussers'. We spraken onder meer over de rol van gemeenten bij het aanpakken van dit probleem. Tot op heden is die wat ons betreft beperkt, terwijl gemeenten op lokaal niveau veel kunnen betekenen. Dat geldt zeker voor hen die geen uitkering (meer) krijgen van het UWV. Ook wezen we de ambtenaren nogmaals op het aflopen van de IOW- en IOAW-uitkeringen. Deze uitkeringen, die er zijn voor oudere werklozen die dreigen in de bijstand terecht te komen, moeten wat de KBO betreft in stand worden gehouden.

Toekomst van het pensioenstelsel

Op 11 juli reageerde staatssecretaris Klijnsma op de in mei verschenen SER-verkenning naar de toekomst van het pensioenstelsel. Dat deed zij in de Perspectiefnota Toekomst Pensioenstelsel. De KBO liet in reactie daarop weten een aantal positieve punten te zien in deze nota, zoals behoud van collectiviteit en solidariteit. Tegelijkertijd waarschuwden we ook voor grote overgangsproblemen, de gevaren van te veel keuzevrijheid en het negeren van de huidige problemen. Door de problemen bij de pensioenfondsen is de kans groot dat de pensioenen (na het al jarenlang uitblijven van indexatie!) volgend jaar gekort worden. Daar moet snel een oplossing voor gevonden worden. De ideeën die wij daarvoor aandroegen leest u verderop in deze rapportage.

Koopkracht

De septembermaand gaat in politiek Den Haag traditioneel over koopkracht. In augustus kwamen er, ook geheel volgens traditie, al enkele koopkrachtcijfers naar buiten. De KBO heeft zich volop in deze discussie gemengd. *Halverwege augustus* was er veel aandacht voor ons jaarlijkse koopkrachtbelevingsonderzoek, waaruit bleek dat de helft van de ouderen maandelijks 100 euro inlevert. *Dat gold ook voor het onderzoek naar de koopkracht van senioren dat in opdracht van onder meer de KBO werd uitgevoerd door het Nibud.* Daar kwam uit naar voren dat ouderen met een gemiddeld pensioen er onder Rutte-I en -II tot wel 6,7% op achteruitgingen. Een bevestiging van wat veel ouderen al jarenlang aan den lijve ervaren. Over het kleine plusje dat een deel van de ouderen in 2017 tegemoet kan zien juicht de KBO dan ook niet mee. Wij blijven ons, ook dit najaar en in aanloop naar de verkiezingen in 2017, volop inspannen voor écht koopkrachtherstel voor senioren.

Fiscale reparaties

Op 1 september berichtte RTL Nieuws dat veel ouderen geen gebruik maken van zorg- en/of huurtoeslag, terwijl zij daar wel recht op hebben. Door onbekendheid met de regelingen, of doordat ze de (digitale) aanvraag te ingewikkeld vinden. In de uitzending pleitte de KBO ervoor om te kiezen voor beleid en maatregelen die wél alle financieel kwetsbare ouderen bereiken, zoals het verhogen van de ouderenkorting. Ook het automatisch verrekenen van zorg- en huurtoeslag zou een goede optie kunnen zijn. Dat laatste is voor het kabinet vooralsnog geen optie, maar aan onze oproep de ouderenkorting te verhogen werd wel gehoor gegeven. Daar zijn we (zoals eerder vermeld onder het kopje koopkracht) nog niet tevreden mee. De koopkracht van ouderen blijft namelijk nog altijd achter bij die van werkenden.

Ouderen doorbreken de stilte

Dit voorjaar vroeg de KBO haar leden om hun verhaal over wat acht jaar lang koopkrachtdaling met hen doet. Vele honderden verhalen kregen we binnen. Van jonge senioren die bang zijn voor wat er na hun pensionering gaat gebeuren tot heel kwetsbare ouderen die zich hun laatste levensjaren anders hadden voorgesteld. Op 13 september werden deze gebundeld aangeboden aan een groep Tweede Kamerleden, de leden van de vaste Kamercommissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Daarbij waren ook drie KBO-leden, Riet van Ee, Trix van der Biezen en Toon Zwart, aanwezig. De Kamerleden met wie we spraken toonden zich onder de indruk van de persoonlijke verhalen die ouderen met hen deelden. Wij hebben hen op het hart gedrukt de verhalen te delen binnen hun partij, in de hoop dat de volgende kabinetsperiode een stuk seniorvriendelijker wordt.

SER-verkenning

Zoals eerder vermeld in deze rapportage publiceerde de SER in mei haar verkenning naar de toekomst van het pensioenstelsel. Nadat de KBO eerder een korte reactie gaf op deze studie, reageerden we halverwege september uitgebreider. De KBO is voorzichtig positief over variant IV-C, maar noemt daarbij 12 belangrijke voorwaarden en 4 kanttekeningen. De verdere uitwerking van de plannen is een langdurig en complex proces. De KBO benadrukt dat er, bijvoorbeeld onder druk van de lage rente, geen overhaaste stappen moeten worden gezet. Zorgvuldigheid staat voorop, terwijl voor de huidige problemen juist snel een goede oplossing gevonden moet worden. KBO blijft daar als grootste ouderenorganisatie, vanaf 2017 samen met de PCOB, nauw bij betrokken.

Niet korten bij lage rente

Op 15 september debatteerde de Tweede Kamer over het korten van pensioenen in 2017. Die kortingen worden steeds waarschijnlijker nu de rente zo laag is. Dat komt vooral doordat de Europese Centrale Bank de rente doelbewust laag houdt. De rente zegt hierdoor maar weinig meer over het daadwerkelijke vermogen van pensioenfondsen. De KBO wil daarom dat staatssecretaris Klijnsma kortingen op pensioen uitstelt zolang de Europese Centrale Bank haar beleid voortzet. Tijdens het debat gaf de staatssecretaris aan dat niet te willen. Wél kijkt zij naar de mogelijkheden om de hersteltermijn voor pensioenfondsen te verlengen. Dat betekent dat pensioenfondsen langer de tijd krijgen om te herstellen van financiële tegenslag en minder snel hoeven te korten.

#KBOTHUIS

Verlaging eigen bijdragen zorg in 2017

De eigen bijdrage voor langdurige zorg verandert in 2017. Na vele bezwaarschriften, mails, kopzorgen en telefoontjes in 2015 en 2016 werd in september bekend dat de eigen bijdrage weer wordt berekend aan de hand van het aantal daadwerkelijk gebruikte uren in plaats van de geïndiceerde uren. Ook in de Wmo verandert er het één en ander. Vanaf 1 januari 2017 gaat de eigen bijdrage voor de Wmo omlaag. Dit is met name gunstig voor met een inkomen lager dan 35.000 euro. De KBO, die zich in de afgelopen jaren nadrukkelijk heeft ingezet voor een lagere eigen bijdrage, is blij met dit mooie lobbyresultaat.

Verpleeghuiszorg

Verpleeghuizen kunnen de steeds complexere zorg voor ouderen in veel gevallen niet aan, zo bleek op 4 juli uit een rapport van de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ). Dat is niet nieuw voor de KBO. Al jaren horen we dat de zorg van bewoners van verpleeghuizen zwaarder is geworden. Helaas is onvoldoende geïnvesteerd in opleidingen. Vooral in grote steden komen zorgorganisaties moeilijk aan voldoende gekwalificeerd personeel. De kwaliteitsverbetering van de verpleeghuiszorg gaat dus te langzaam. Snelle interventies zijn nodig. De KBO stelde onder meer voor meer te investeren in het opleiden van hooggeschoolde verpleegkundigen. Inmiddels heeft staatssecretaris Van Rijn aangegeven dit ook te gaan doen.

Regeldruk

Op 5 juli vroegen de KBO en Patiëntenfederatie Nederland bij de Tweede Kamer aandacht voor de administratieve lasten in de zorg. In onze brief lieten we weten het niet eens te zijn met staatssecretaris Van Rijn, die stelt dat de zogeheten regeldruk in de zorg afneemt. De KBO ontvangt juist vele signalen van mensen die soms uren per week bezig zijn met ingewikkelde formulieren. We vinden dat het inmiddels tijd is voor concrete maatregelen die regeldruk voor zorgbehoevenden merkbaar verminderen. Tijdens het debat bleek dat veel Kamerleden het met ons eens waren. Dat leidde onder meer tot een zogeheten schrapbesluit administratieve lasten, dat de administratieve lasten voor zowel verpleeghuizen als individuele burgers flink moet terugdringen. Het schrapbesluit wordt voor het einde van het jaar besproken in de Tweede Kamer.

Uitwisseling van medicatiegegevens

Op 6 juli sprak de Tweede Kamer over dementiezorg. De KBO, PCOB en de KNMP stuurden een brief naar de Kamer waarin aandacht werd gevraagd voor het medicatiegebruik van mensen met dementie. Voor kwetsbare patiënten, zoals ouderen met dementie, is het van levensbelang dat zorgverleners een actueel overzicht hebben van de medicatie van de patiënt. Deze patiënten zijn namelijk sterk afhankelijk van meerdere geneesmiddelen die bovendien wisselwerkingen met elkaar kunnen hebben. Inmiddels heeft (begin oktober) na de Tweede Kamer ook de Eerste Kamer ingestemd met de wet die een dergelijk actueel overzicht regelt. Medicijnongelukken kunnen met deze wet, zo is onze overtuiging, verder worden teruggedrongen.

Niet-reanimerenpenning

Al drie jaar pleit de KBO voor betere toegankelijkheid van de niet-reanimerenpenning, de penning waarmee je aan hulpverleners duidelijk maakt dat je niet meer gereanimeerd wil worden. Vanaf 2017 is dit een feit: de penning is voortaan voor iedereen 'neutraal' te bestellen. Een neutrale penning was tot nu toe nooit beschikbaar. Je moest eerst lid worden van de NVVE, de Nederlandse vereniging voor vrijwillig levenseinde. Vanaf 2017 is dat anders. Dan kun je de penning bestellen via Patiëntenfederatie Nederland, zonder lidmaatschap. Minister Schippers geeft daarmee eindelijk gehoor aan een lange reeks verzoeken vanuit onder meer de KBO en andere organisaties van ouderen en patiënten. De KBO blijft wel alert en houdt goed in de gaten of de penning toegankelijk genoeg is, vanuit het perspectief van ouderen. Goede voorlichting is daarbij cruciaal.

Wijkverpleging

In de zomer van 2016 werd duidelijk dat de wijkverpleging steeds meer onder druk staat. Over 2016 zien we een forse toename optreden van het aantal ouderen dat gebruik maakt van wijkverpleging. De budgetten van de zorgverzekeraars lopen hierbij echter niet in de pas. Als gevolg hiervan is er door diverse zorgorganisaties al aangegeven dat zij de vraag niet aankunnen. Zij worden daardoor gedwongen om mensen door te sturen, waardoor de keuzevrijheid in het gedrang komt. De KBO ondersteunt daarom de oproep van brancheorganisatie ActiZ aan minister Schippers met een oplossing te komen en extra middelen te investeren voor 2017. Schippers reageerde tot op heden nog niet op de brief; wel werd op Prinsjesdag duidelijk dat het kabinet volgend jaar 180 miljoen extra

investeert in wijkverpleging. Dat is een stap in de goede richting en een fraai lobbyresultaat, maar de KBO blijft nadrukkelijk de vinger aan de pols houden.

Rijksvaccinatieprogramma

Op 13 september riep de KBO minister Schippers per brief opnieuw op duidelijkheid te verschaffen over de rol van de overheid bij ouderenvaccinaties. Uit onderzoek onder ruim 1000 ouderen bleek namelijk dat maar slechts 16% van de ouderen van mening is dat de overheid voldoende onderneemt op het gebied van ouderenvaccinaties. Driekwart van de ouderen wil bovendien bescherming van de overheid tegen longontsteking, gordelroos en kinkhoest. Zij willen dat er een speciaal Rijksvaccinatieprogramma voor ouderen komt, waardoor zij tijdig worden opgeroepen voor inenting tegen deze infectieziekten. Vooralsnog is Schippers niet van plan een dergelijk programma in te voeren. Zij meent dat de baten niet opwegen tegen de kosten. De KBO is het daarmee oneens en blijft zich daarom inzetten voor vaccinaties tegen bovengenoemde infectieziekten.

#KBOVEILIG

Brandveiligheid

Op 29 september sprak de Tweede Kamer met minister Blok over bouwregelgeving en brandveiligheid van woningen voor senioren. Samen met een aantal andere organisaties stuurde de KBO een kritische brief naar de Tweede Kamer. Aan de orde was namelijk het plan van minister Blok om toezicht op bestaande woningen en wooncomplexen over te laten aan gemeenten.

Dat moeten zij doen door eigenaren van die woningen en wooncomplexen op hun verantwoordelijkheid te wijzen en door toepassing van het instrument 'aanschrijven' uit de Woningwet. De KBO vindt dat volstrekt onvoldoende en vreest dat het voorstel van de minister de risico's voor zelfstandig wonende ouderen en mensen met een beperking eerder vergroot dan verkleint. Wij willen dat de landelijke regels aangescherpt worden. Wij hopen u in de volgende rapportage nader te kunnen berichten.

MKBA Valpreventie

De KBO participeert sinds enige tijd in de zogeheten klankbordgroep Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA) Valpreventie. In deze overleggroep werken we aan het opzetten van goede valpreventie in Nederland. Zodra er resultaten beschikbaar zijn, dan hoort u van ons via onze website en via deze rapportage.

#KBODIGITAAL

Blauwe envelop

Begin juli, kort voor het zomerreces, besloot de Tweede Kamer dat mensen die dat graag willen ook in de toekomst papieren post van de Belastingdienst kunnen blijven ontvangen. De Tweede Kamer komt hiermee tegemoet aan de zorgen van de KBO over de plannen om alle communicatie met de

fiscus te digitaliseren. We zijn blij dat onze maandenlange stevige lobby dit positieve resultaat heeft opgeleverd.

Teletekst

Eind juni lieten de Nederlandse Spoorwegen via een kort bericht op teletekst weten dat zij per 1 augustus zouden stoppen met het aanbieden van reisinformatie via teletekst. Niet alleen voor reizigers maar ook voor de Unie KBO kwam dit als een totale verassing. Want in tegenstelling tot wat NS aanvankelijk meldde, is dit besluit niet in overleg met de consumentenorganisaties binnen het Locov tot stand gekomen. De NS is in een brief om opheldering gevraagd. En met succes: NS liet kort daarop weten de pagina voorlopig in de lucht te houden en in gesprek te willen gaan over de toegankelijkheid van reisinformatie voor ouderen. Dat gesprek vindt nog dit najaar plaats.

eOverheid

Op 25 augustus heeft de minister van BZK een brief naar de Tweede Kamer gestuurd met daarin het beleid over elektronische identificatie (eID). De KBO heeft in de Klankbordgroep eOverheid, een overlegorgaan waarin we regelmatig met de overheid spreken, aangedrongen op elektronische identificatie ook voor (digibete) ouderen toegankelijk moet zijn. Uit onderzoek van de KBO blijkt dat veel ouderen ook in de toekomst niet digitaal vaardig zijn. Als ouderen kunnen kiezen voor de elektronische identificatie die het best bij hun 'past' bevordert dat de vaardigheid.

eHealth

Met het ministerie van VWS is gesproken over het betrekken van ouderen bij de ontwikkeling van eHealth. De KBO voert inmiddels een aantal Europese projecten uit die hierop gericht zijn. Ook kennen we ons eigen Tabletproject, om ouderen in een vroeg stadium te betrekken bij ICT-ontwikkelingen. Met het ministerie is afgesproken of wij tijdens de nationale www.ehealthweek.net een bijdrage kunnen leveren. Wij zijn in ieder geval partner geworden. Verder invulling staat nog gepland.